

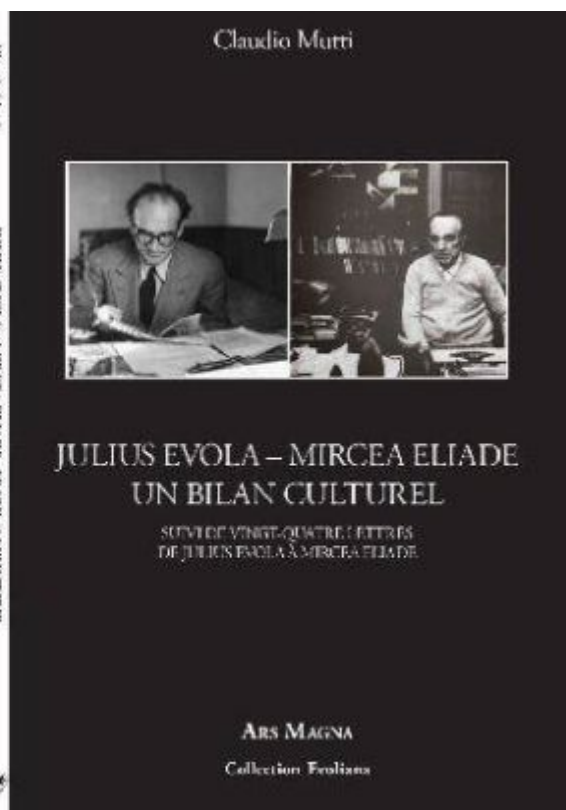


JULIUS EVOLA – MIRCEA ELIADE  
UN BILAN CULTUREL

De 1930 à 1963, Mircea Eliade et Julius Evola échangeaient une correspondance plus ou moins fournie selon les années. De ce le-ci, vingt-quatre lettres ont été retrouvées. Elles ont été publiées par Claudio Mutti, elles nous apprennent les correspondances sur Mircea Eliade et Julius Evola, deux hommes qui plaident même pour lui, puisque l'histoire, mais surtout de sa carrière intellectuelle, n'est le seul point de vue sur lequel Tommaso Grossi et Claudio Mutti ont travaillé. Ces lettres nous apprennent de même bien des choses sur Julius Evola, sur son rôle légendaire de se rendre en Inde, sur sa volonté de faire connaître l'œuvre d'Eliade aux Italiens et les autres en France, sur sa volonté de faire une traduction de son correspondance.



ISBN :  
Prix : euros  
ARS029



C. Mutti (ed.), *Julius Evola – Mircea Eliade. Un bilan culturel* (Ars Magna, 2021, 82 str.).

**Autor: Karel Veliký**

V roce 2021 vyšla ve francouzském překladu korespondence **Julia Evoly** s **Mirceou Eliadem** z let 1930 až 1963, kterou v Itálii k vydání připravil prof. **Claudio Mutti**. Podle **Philippe Bailleta**, hlavního „tumočnicka“ italského revolučního tradicionalismu ve Francii (viz revue *Totalité* z let 1977 až 1987), tytodopisy ukazují, nakolik jejich vztah připomínal jakési „promarněné přátelství“.

První listy svědčí o velké spřízněnosti, která je spojuje. Oba totiž projevují tutěž „vůli k moci“, u Evoly má podobu bojovného hledání, „válečnického průzkumu“ mimo katedry, kdežto Eliade tuto vitální sílu dává do služeb intelektuálního bádání (a coby dřič často při zpracování svého díla překračuje své fyzické limity). Do předválečných politických a intelektuálních bojů se ovšem oba zapisují s tímtež nasazením: Eliade je členem rumunské Železné gardy, věří ve vítězství legionářského hnutí, „ve smíření lidu s Bohem“, jak řekl Kapitán (Codreanu); Evola sice do italské fašistické strany nikdy nevstoupí, zato se mnohem více v tisku vyjadřuje k politické každodennosti (a pro jeho sílící kritiku buržoazních a demokraticko-demagogických relikvů režimu platí za jakéhosi „superfašistu“, u svých stoupců vážně, u odpůrců jízlivě).

Předmětem prvních výměn názorů obou mužů je jóga; spolu s alchymíi zůstane hlavním spojovacím článkem jejich zájmu z oblasti esoterických poznatků a metod poznání až do války. Pravidelně sdílejí své práce z periodik a sborníků i samostatné publikace. „Akademické“ zaměření Eliadeho pojednání látky je však od Evolova pojetí solitérského Díla poznání postupně vzdaluje. Evola proto Eliada na základě své zkušenosti z akademizujícího filosofického období ve dvacátých letech varuje před „sejitím ze správné cesty“ k intelektualismu. Riskuje tak prý omezení či rozmělnění vlastního přístupu k pravé Tradici. Otázka do jaké míry, a jestli vůbec, lze na Eliadův průnik do akademického světa nahlížet coby „trojského koně Tradice za univerzitní hradbou“, zůstává ovšem i po seznámení se s touto korespondencí otevřená.

Druhá světová znamená zlom a dlouhý rozchod také pro Eliada s Evolou. První v březnu 1940 odejel do Londýna, aby na tamní rumunské ambasádě pracoval jako kulturní přidělenec. Po přerušení diplomatických styků mezi Rumunskem a Velkou Británií v důsledku války vykonával tutéž funkci v Portugalsku, než povýšil na kulturního radu. Během trvání konfliktu se do rodné země ještě krátce podívá, ale po jejím skončení odchází do pařížského exilu, neboť v Rumunsku pod záštitou vítězné Rudé armády převzali vládu tamní marxisté-leninisté, jakémukoli „smíření lidu s Bohem“ kosmicky vzdálení. Třebaže životní podmínky rumunského exulanta v poválečné Paříži jsou tísnivé, díky neustálé podpoře **Georgese Dumézila**, tehdy již autora *Mythes et Dieux des Germains* (1939), může pokračovat v práci a obnovuje i písemný styk s Evolou. Jejich cesty se již příliš nesblíží, spíše naopak. Zatímco Eliade přednáší na univerzitě, v akademickém prostředí navazuje další a další kontakty a zveřejnění jeho textů mu od padesátých let pozvolna zajišťuje významné místo ve světové religionistice a otevírá dveře ke společenskému uznání, Evola, odkázaný po zranění z války na invalidní vozík, se stává referenční postavou několika kroužků a (mimoparlamentních) organizací italských neofašistů i „divokých“ hermetiků-traditionalistů. Tato „černá agenda“ ho od „barevné“ demokratické společnosti přirozeně neustále vzdaluje, zato je středem kruhu následovníků, kteří hodlají jít jeho hrdinskou sluneční drahou nejen studiem, nýbrž také v každodenním životě. Evola svou vzpouru proti modernímu světu nikdy nevzdá.

Přesto lze říci, že oba po válce sledují tentýž cíl: prolomit osamocení a šířit své poznání, ač v odlišném *milieu* (kontrakultura versus dominující kultura, subkultura vs standardní kultura, stezka levé a pravé ruky). Téma překladu a hledání nakladatelů je v jejich korespondenci z padesátých let společné a ústřední. Četbou těchto dopisů si lze rovněž uvědomit (či připomenout) ohromnou nadvládu vítězů, marxistů-leninistů s demo-liberály, nad poválečnou kulturou. Na poražené a zavržené se svoboda slova vztahuje pouze podmíněně a omezeně. Eliade má největší potíže s publikováním v křesťansko-demokratické Itálii, jejíž kulturu ovládla levice všech odstínů, včetně stalinského, Evola naopak ve Francii, kulturně se zmiřující dle rytmů Sartrova „marxistického existencialismu“ a „negerského jazzýčku“.

Stín vědoucí postavy barona Evoly však bude ještě dlouho a často padat na literární část Eliadeho díla a ovlivňovat ji jako tajná či zakódovaná připomínka. A nezůstalo jen u psaní dopisů. V *Pamětech* shrnuje svou známost s ním takto:

Myslím, že tehdy [snad na jaře padesátého roku při týdenním pobytu v Římě; pochyba plyne z toho, že Eliade své zápisníky z let 1949–1954 ztratil] jsem znovu viděl Julia Evolu. Napsal mi do hotelu Suède a já se dozvěděl, že mu při obléhání Vídně sovětskou armádou střepina granátu poranila páteř a od té doby je odsouzen trávit zbytek života v křesle. Když mě uvedli do jeho pokoje, Julius Evola mě přesto uvítal vstojí; zvedl ho jeho starý otec za přispění ošetřovatelky. Stiskl mi ruku, ti dva ho zase usadili do křesla a nechali nás o samotě. Některé Evolovy práce jsem četl už jako student, ale poprvé a naposled jsem se s ním setkal na jaře 1937 při obědě, kam mě pozval Nae Ionescu. Obdivoval jsem jeho inteligenci a hlavně hutnost a jasnost jeho prózy. Podobně jako **René Guénon** i Evola předpokládal existenci jakési „prvotní tradice“, v jejíž existenci jsem nebyl s to uvěřit; připadala mi ahistorická. [sic]

To odpoledne jsme mluvili o všem možném, zvláště pak ale o úpadku či – jak se Evola vyjádřil – o „prohnilosti“ současných západních kultur. Z jistého hlediska – z hlediska příkladné, ahistorické „tradice“ – měl pravdu. Avšak otázka, která mě zaměstnávala, zněla jinak: dokud věřím v tvořivost lidského ducha, nemohu zoufat; kultura zůstává i v úpadkovém období jediným prostředkem, jak sdělit určité principy, hodnoty a předat určité duchovní poselství. V nové „arše“, v níž by se mohly zachránit duchovní výtvořiny Západu, není místo jen pro díla typu *L'Ésoterisme de Dante* Reného Guénona, nýbrž i pro básnické, historické a filosofické vnímání Božské komedie. Omezit hermeneutiku evropských duchovních výtvořin pouze na jejich „esoterický“ význam znamená v opačném směru totéž jako omezit ji materialisticky, jak to veleúspěšně předvedli Marx nebo Freud.

Na druhé straně, dodával jsem, skutečnost, že Asie znovu vstupuje do dějin a objevuje se duchovnost archaických společenství, nebude moci zůstat bez následků. Julius Evola se domníval, že tak jako tak **je příliš pozdě**, že jsme vlastně svědky všeobecného znekulturnění. Jenže znekulturnění je pouze první fází procesu mnohem složitějšího. Zastírání či přímo skrytí posvátného a duchovního významu vůbec je příznačné pro všechna úpadková období. Jde o larvální přežití prvotního smyslu, který se takto stává nepoznatelným. Z toho plyne důležitost, jakou jsem připisoval obrazům, symbolům a epickým vyprávěním: přesněji vzato hermeneutickému rozboru, který dešifruje jejich významy a určuje jejich prvotní funkce.

Během hodiny, kterou jsem u Evoly strávil, jsem se pochopitelně těchto problémů dotkl jen letmo.

M. Eliade, *Paměti* (H & H, 2007), str. 469–471.

K dalšímu čtení:

Záthurecký, „René Guénon o Danteho ezoterismu“ v: R. Guénon, *Symbolika kříže* (Bratislava:

Hronka, 2016), str. 202–234.

Medailon Nae Ionesca, Eliadův článek „Proč věřím ve vítězství legionářského hnutí“, k setkání Eliada s Evolou v r. 1937 a k jejich poměru k Železné gardě viz sborník *Corneliu Zelea Codreanu a Legie archanděla Michaela* (Praha: Délský potápěč, 2017, 157 s.).

Eliade, *Jóga, nesmrtelnost a svoboda* (Praha: Argo, 1998, 325 s.).

Evola, ***Jóga moci: Tantra, Šakti a stezka levé ruky*** (Zvolen: Sol Noctis, 2019, 272 s.).

Eliade, *Tajemství doktora Honigbergera* (Praha: Vyšehrad, 1990), str. 9–58.

Evola, *Jezdit na tygru* (Praha: Triton, 2009, 303 s.).

Eliade, ***Dějiny náboženského myšlení*** (Praha: OIKOYMENH, 1995–97, 3. sv.).

Pohled z akademické pudy:

T. Budil, „Mircea Eliade a fenomén legionářského hnutí v Rumunsku“ v: *Totalitarismus* č. 3 (Plzeň: Dryada, 2007), str. 63–71. Stať je rozvedením staršího Budilova článku „Mircea Eliade a věčný návrat fašismu“ z Literárních novin (č. 2/1998, str. 8–9).

Podle „Evola et Eliade: Cheminement commun et divergences“ v: *Rébellion* č. 92/2022, str. 42–43.